

Bijlage 1 - RES NOB 1.0 – Beantwoording zienswijzen op concept-RES NOB

Datum: 4 februari 2021

Met de besluitvorming van de concept-RES heeft de Stuurgroep diverse reacties. Formele reacties in de vorm van zienswijze (5), amendementen (2) en een appreciatiebrief van de Provincie.

Alle partijen hebben een ontvangstbevestiging ontvangen waarin staat dat de Stuurgroep deze waardevolle input in overweging neemt bij de uitwerking van de RES 1.0.

In de onderstaande tabel is aangegeven welke aandachtspunten zijn meegegeven in de reacties. Er is per punt aangegeven hoe dit is verwerking met het opstellen van de RES 1.0.

Aandachtspunt	Indiener	Reactie en verwerking in de RES 1.0
ALGEMEEN		
Geef invulling aan de proactief arbeidsmarktbeleid in samenspraak met onder meer de arbeidsmarktregio en de onderwijs- en kennisinstellingen bij de totstandkoming van de RES 1.0.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Dit thema wordt op andere plekken in de regio besproken, daar wordt aangehaakt. Er wordt binnen de RES zelf geen invulling aan gegeven.
In het regionale samenwerkingsverband voor de uitvoering van de RES te pleiten voor het circulair gebruik van materialen. Te onderzoeken of bij de initiatieven die invulling gaan geven aan de RES de circulaire inzet van materialen als een van de beoordelingscriteria kan worden gehanteerd.	Den Bosch (Agendanummer 9 Motie 4 7 juli 2020)	Het circulair gebruik van materiaal bij de uitvoering van de energieprojecten is opgenomen als uitgangspunt in de RES 1.0. Het is toegevoegd aan het leidende principe waar het benutten van de energietransitie op economisch, ecologisch en sociaal vlak staan verwoord.
KWANTITEIT ELEKTRICITEIT EN KWANTITEIT WARMTE		
Houdt rekening met de uitrol van publieke laadinfrastructuur voor personenvervoer cf de Nationale Laadinfrastructuur (NAL) .	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Bij het bepalen van de regionale elektriciteitsopgave in de concept-RES is hier rekening mee gehouden. In de RES 1.0 zijn eventueel ontwikkelingen verwerkt.
Ga op zoek naar toepassingsmogelijkheden voor (Brabantse) innovaties die de energietransitie kunnen vormgeven.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Er is een adaptieve houding als het gaat om innovaties. Voor de RES 1.0 is geconstateerd dat er geen innovaties zijn die significant bijdrage om de opgave 2030 te realiseren.
Onderzoek alle versies van duurzame energieopwekking, maar ten minste van kernenergie, kernfusie, thorium, gebruik waterstof .	Motie M 04 Algemene motie, gedeeld met alle gemeenteraden in NL.	Een adaptieve houding is vastgesteld als leidende principe. Dus als er nieuwe technieken zijn die bewezen en te realiseren zijn voor 2030 nemen we dit mee in de afweging. Binnen de RES wordt niet proactief onderzoek gedaan naar dergelijke andere technieken. Uitgangspunt, zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord is de opgave te realiseren met zon en wind.
Houd rekening met de bijzondere positie van het waterschap in de rol van zowel lokale ontwikkelaar als decentrale	Waterschap Aa en Maas (kenmerk 900173)	De positie van het waterschap wordt onderschreven. Om deze reden is het waterschap actief betrokken bij de uitwerking

overheid, als het gaat om het streven naar 50% lokaal eigendom .		van het handvat 50% lokaal eigendom in de RES 1.0.
Neem vervangingsinvesteringen van zonnepanelen en windmolen mee in het financiële plaatje.	Gemeente Haaren (kenmerk 2020 05 07 2 RES)	Dit is buiten de scope van de RES en is aan de investeerders en ontwikkelaars van grootschalige energieprojecten.
Lage ambitie elektriciteitsopwekking (5,5 PJ)	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	De ambitie wordt gezien als realistisch en uitdagend om te realiseren. De RES kent een adaptieve houding, dus als er aanleiding is kan bijstelling van de ambitie bespreekbaar worden gemaakt.
Lage ambitie energiebesparing	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	De ambitie wordt gezien als realistisch en uitdagend om te realiseren. De RES kent een adaptieve houding, dus als er aanleiding is kan bijstelling van de ambitie bespreekbaar worden gemaakt.
Stimuleren kleinschalig zon-op-dak	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Stimulering kleinschalig zon-op-dak is aan gemeenten en valt binnen de besparingsopgave. Binnen de RES is aandacht om kennis en maatregelen ter stimulering te ontwikkelen en te delen.
ZORGVULDIG RUIMTEGEBRUIK		
Bewaak de uitdaging om te komen tot regionale integrale afwegingen .	Waterschap de Dommel (kenmerk: Z61717/U129979)	Binnen de RES wordt dit belang onderschreven. Gemeenten zijn aan zet om lokaal beleid te vormen. Er wordt binnen sub-regio's samengewerkt. De RES geeft inzicht en draagt zorg voor de juiste regionale discussie over de effecten van het lokale beleid vanuit regionaal perspectief. Er is een handreiking overwegingskader opgesteld waarmee gemeente worden ondersteund om dit regionale perspectief mee te nemen bij hun lokale afwegingen.
Geen regionaal afgewogen keuzes , Gevaar voor het landschap. Aangegeven zoekgebieden in strijd met afwegingskader Landschap.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	
Zorg voor een goede samenhang tussen lokaal beleid en een regionale afweging.	Waterschap Aa en Maas (kenmerk 900173)	
Zorg voor richtinggevende keuzes ten aanzien van locaties windenergie .	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	In de RES 1.0 worden de richtinggevende kaders mee gegeven aan gemeenten. Zij maken de keus en de effecten hiervan worden regionaal binnen de RES besproken.
Randvoorwaarden richting het Rijk in de RES 1.0 aanvullen met belemmeringen van laagvliegroutes en militaire radar in relatie tot windmolens.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Dit is meegenomen in de RES 1.0. Er wordt ook gesproken met partijen als defensie om hier duidelijkheid te krijgen over de (on-) mogelijkheden.
Pak in samenwerking met de Provincie de verduurzaming van grote bedrijventerreinen op middels een gebiedsgerichte aanpak. Rietvelden, Ladonk/Vorst, de Dubbelen, Vorstengrafdonk, Moleneind, Elzenburg en Laarakker te zijn. Voor deze terreinen lijkt de energietransitie een economische kans te zijn om zich te ontwikkelen als (regionale) energiehub.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Binnen de RES wordt de koppeling gemaakt met klimaatadaptatie. Vanuit deze regionale agenda wordt al actie ondernomen op bedrijventerreinen. Dit thema wordt niet verder naar de RES toegetrokken.

<p>Zonnepanelen op bedrijfsgebouwen zeer kansrijk.</p>	<p>Gemeente Haaren (kenmerk 2020 05 07 2 RES)</p>	<p>Vanuit de zonneladder wordt het belang van de zon-op-dak onderschreven. Het is aan gemeenten om dit toe te passen en bedrijven te stimuleren. Op dit moment zijn er vanuit regionaal, provinciaal en landelijk nog geen stimuli om de potentie van zon-op-dak verder te benutten. Dit is als aandachtspunt en randvoorwaarden (naar het Rijk) opgenomen in de RES 1.0.</p>
<p>Werk het afwegingskader uit de concept-RES uit tot een integraal kader zonder tegenstrijdige punten en in samenhang met elkaar.</p>	<p>Waterschap Aa en Maas (kenmerk 900173)</p>	<p>Het afwegingskader is verder uitgewerkt met een handreiking voor gemeenten om overwegingen te maken. Hierin is het regionaal perspectief vanuit de onderdelen aangegeven. Gemeenten koppelen de overwegingen in lokaal beleid terug aan de RES, waarna de effecten op regionaal niveau in beeld worden gebracht en met partijen worden besproken.</p>
<p>Benut de voordelen voor het watersysteem en biodiversiteit op de vrij te houden aangrenzende percelen van de watersystemen.</p>	<p>Waterschap Aa en Maas (kenmerk 900173)</p>	<p>Dit is opgenomen in de handreiking overwegingskader onder de pijler Koppelkansen.</p>
<p>Zorg voor regionale meerwaarde met aandacht voor een duurzaam watersysteem en klimaatadaptatie</p>	<p>Waterschap de Dommel (kenmerk: Z61717/U129979)</p>	
<p>Neem in de RES 1.0 de koppelkansen met waterberging op, in het bijzonder met hoogwaterbescherming Den Bosch.</p>	<p>Waterschap de Dommel (kenmerk: Z61717/U129979)</p>	
<p>Heb aandacht voor geologische structuren en breuken in de ondergrond bij bijvoorbeeld geothermie en funderingspalen voor windturbines</p>	<p>BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)</p>	
<p>Ga er niet van uit dat de grenzen van de regio niet de meeste mogelijkheden beiden.</p>	<p>Gemeente Haaren (kenmerk 2020 05 07 2 RES)</p>	<p>Er wordt door (rand)gemeenten samengewerkt met buurgemeenten in andere regio's. Er vindt vanuit de RES ook afstemming plaats op bovenregionaal niveau op diverse thema's.</p>
<p>Werk gebiedsgericht en gemeentegrens overschrijdend.</p>	<p>BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)</p>	<p>Gebiedsgericht koppelen van kansen en knelpunten wordt benoemd in de RES 1.0 als onderdeel van het handvat overwegingskader.</p> <p>Er wordt door (rand)gemeenten samengewerkt met buurgemeenten in andere regio's. Er vindt vanuit de RES ook afstemming plaats op bovenregionaal niveau op diverse thema's.</p>

Expliciet aandacht voor zon op verharde oppervlakte	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Dit is opgenomen in de handreiking overwegingskader en is aan gemeenten om deze kansen te signaleren en mogelijk te benutten.
Zonnepanelen boven parkeerterreinen groter dan 1 ha bekijken.	Gemeente Haaren (kenmerk 2020 05 07 2 RES)	Dit punt is benoemd in het overwegingskader. Hiermee wordt het lokaal afgewogen in de keuzes en regionaal besproken.
Bewaak de sterke toename van het gebruik van de hydrologische ondergrond bij warmte energiesystemen.	Waterschap de Dommel (kenmerk: Z61717/U129979)	
Aandacht voor het behoud van de (gezonde) bodemkwaliteit en daaraan gekoppeld de regionale waterhuishouding.	Waterschap de Dommel (kenmerk: Z61717/U129979)	
Windladder uit de pijler landschap van het afwegingskader opnemen in de RES.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	De uitgangspunten van de windladder worden meegenomen in het handvat afwegingskader richting gemeenten.
Vrijwaren van ongerepte natuurpanorama's voor wind: de Maashorst, de Maasheggen, het Maasdal, Het Groene Woud en de Loonse en Drunense Duinen.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Dit is reeds geborgd in het 'Manifest Brabants Mozaïek in ontwikkeling' wat door gemeenten binnen de RES en de andere manifestpartners wordt ondersteund. Dit wordt door gemeenten dus meegenomen in de overwegingen bij het realiseren van hun RES-opgave. Hoofdstuk .. p. ...
Zoekgebied ten noorden van Vehgel langs de N279 onaanvaardbaar.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Het is lokaal aan de desbetreffende gemeenten om deze afweging te maken en dit te borgen in beleid.
De westelijke helft van het zoekgebied Rooise Heide ongeschikt als zoekgebied grootschalig opwek.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	
Schrappen van het zoekgebied De Kloosterstraat bij Den Bosch (als integraal onderdeel van het Bossche Broekzone)	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	
Grootschalige heideontginningen langs de Middenpeelweg (N277) potentieel zoekgebied voor windenergie	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	
Grote zorgen voor weidevogels in Lithse Polder	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Onderzoek naar en de afweging ten aanzien van de effecten op weidevogels in de Lithse Polder is een afweging die lokaal gemaakt dient te worden.
Kies op basis van de zonneladder en een regionale afweging de geschikte locaties voor zon.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Lokaal worden de afweging gemaakt voor geschikte locaties. Binnen de RES en sub-regionaal worden de effecten van deze afwegingen besproken.
Onderzoek de koppelkans om nieuw bos te realiseren in combinatie met windenergie.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	In de RES wordt de kans naar windbossen benoemd.

BESTUURLIJK EN MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK		
Belangrijk om de verdere uitwerking van de RES zo dicht mogelijk bij de inwoners te beleggen en staan dan ook positief tegenover overdracht van onze bevoegdheden. Dit onder borging van de sociale randvoorwaarden ('sociale inclusiviteit')	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	De uitwerking van de RES en het gesprek met inwoners zal door gemeenten worden vormgegeven, waarbij de RES gemeenten ondersteunt én het regionale perspectief houdt en bespreekbaar maakt. Het is aan gemeenten (gezamenlijk) om met Provincie in gesprek te gaan over het overdragen van bevoegdheden.
Sociale participatie is één van de belangrijkste onderdelen van de energietransitie.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Vanuit de Provincie wordt hier actief het programma 'Energie voor iedereen' op uitgevoerd. Een thema als 'Energiearmoede' krijgt hierin de aandacht. Binnen de RES wordt een handreiking gemaakt voor 50% lokaal eigendom waar dit thema ook aandacht krijgt.
Zorg voor integraliteit binnen de RES-sen	Waterschap Aa en Maas (kenmerk 900173)	De Provincie Noord-Brabant faciliteert de afstemming tussen de Brabantse-regio, daarnaast zien we dat als regio ook als onze eigen verantwoordelijkheid. Net als de afstemming met de andere aangrenzende regio's Noord-Midden Limburg, Rivierenland en Arnhem-Nijmegen.
Richt tijdig een adequate regionale uitvoeringsorganisatie in met voldoende menskracht en middelen.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Het is van belang dat hier tijdig aandacht voor is. Richting RES 2.0 wordt verder uitgewerkt hoe partijen invulling geven aan de regionale samenwerking. Nog in 2021 worden afspraken hoe er om wordt gegaan met menskracht en middelen.
Kom tot een hogere participatiegraad door behulp van een coöperatieve samenwerking .	Gemeente Haaren (kenmerk 2020 05 07 2 RES)	De participatiegraad wordt bepaald door gemeenten. Binnen de RES kijken hoe we gemeenten hierin kunnen faciliteren.
Het Osse beleid en de Osse afwegingskaders zijn leidend voor het invullen van de RES-opgave voor de gemeente Oss.	Gemeente Oss (amendement dd 16 april 2020)	Elke gemeente stelt haar eigen afwegingskaders vast. Vanuit de RES krijgen gemeenten een handreiking. De RES brengt vanuit regionaal perspectief de effecten van de lokale afwegingen in beeld en maakt deze bespreekbaar.
Ga na in hoeverre een plan-m.e.r. wenselijk of noodzakelijk is.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	Er is uitgewerkt hoe wenselijk een plan-m.e.r. is na de RES 1.0.
Aanbeveling om voor de RES 1.0 een plan-MER op te stellen.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	In het proces tot de RES 1.0 is geen plan-m.e.r. procedure gevolgd.
Aandacht voor het participatieproces bij regionale vraagstukken. Verspeel niet het vertrouwen door stakeholders uit te nodigen om mee te denken en vervolgens besluit te nemen op louter lokale afwegingen.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Om te komen tot een gedragen RES 1.0 en verder te werken richting realisatie is vertrouwen erg belangrijk. Binnen de RES NOB wordt een werkwijze en participatieproces vormgegeven waarin partijen zich gehoord voelen. Met het overwegingskader in de RES 1.0 wordt een stap gezet om het regionaal

		perspectief mee te nemen in de lokale afwegingen en besluiten.
Zorg voor een transparant en begrijpelijk verhaal dat u aan iedere inwoner kan uitleggen.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	In de RES 1.0 is nadrukkelijk aandacht voor een gezamenlijk verhaal en er wordt een publieksversie gemaakt.
ENERGIESYSTEEMEFFICIËNTIE		
Blijf in gesprek met Enexis en TenneT over het loslaten van de optie N-1	Boxmeer Motie 9k. 'Transport-schaarste' dd 11 juni 2020	Er is een nauwe samenwerking met Enexis (en TenneT) om samen een efficiënt systeem vorm te geven.
Transportschaarste blijven bespreken met provincie Noord-Brabant en het Rijk en de consequenties voor de gemeente Boxmeer	Boxmeer Motie 9k. 'Transport-schaarste' dd 11 juni 2020	Stuurgroep RES NOB zal dit thema blijven agenderen bij provincie en Rijk totdat het is opgelost.
Wees bewust van het belang van zowel een effectieve verhouding zonne- en windenergie als van zoekgebieden in de nabijheid van de energiehoofdinfratructur.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	In nauwe samenwerking met Enexis (en TenneT) zijn effecten van de lokale afwegingen in de RES 1.0 doorgerekend.
Combineer zon en wind zoveel als mogelijk op één locatie.	Provincie (kenmerk C2254875/4661951)	In de RES 1.0 worden de richtinggevende kaders mee gegeven aan gemeenten. Zij maken de keus en de effecten hiervan worden regionaal binnen de RES besproken.
Zorgen over regionale coördinatie bij het inrichten en realiseren van de energie-infrastructuur.	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	Zowel regionaal als provinciaal (Energiek Brabant) wordt hier samen met gemeenten en de netbeheerders aan gewerkt. In het proces richting RES 2.0 worden plannen concreter en wordt er gewerkt aan een goede programmering.
Tegen de aanleg van energie-infrastructuur in het Natuur Netwerk Brabant	BMF (kenmerk EN 03.10-1747-sl)	In de RES 1.0 worden de richtinggevende kaders mee gegeven aan gemeenten. Zij maken de keus en de effecten hiervan worden regionaal binnen de RES besproken.